

Doktryna Poroszenki

1 czerwca 2015

Administracja prezydenta Petra Poroszenki zdaje się konsekwentnie, choć nie bez trudności, realizować projekt okcydentalizacji kraju. Idąc tym tropem 26 maja 2015 roku zatwierdził on rozporządzenie nr 287/2015 o strategii bezpieczeństwa narodowego Ukrainy [1]. Wspomniany dokument został po raz pierwszy oficjalnie przedłożony przez Radę Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony 6 maja.

Według niego do głównych celów geostrategicznych władz państwowych w Kijowie należą: 1) zainicjowanie procesu integracji z Unią Europejską, 2) (od)tworzenie warunków dla przystąpienia do Paktu Północnoatlantyckiego oraz 3) reintegracja terytorialna w granicach uznanych przez społeczność międzynarodową. Wspomniana „doktryna” w sposób zamierzony odwołuje się z jednej strony do dorobku Eurorewolucji i jej proeuropejskiego wyboru tak, aby państwo podjęło na nowo próbę określenia jego relacji ze społeczeństwem opartych na zasadach wolności, poszanowania praw obywatelskich i demokracji; z drugiej zaś – definiuje zagrożenie ze strony Federacji Rosyjskiej jako długofalowe, które niesie za sobą określone zmiany w środowisku międzynarodowym. W tym przypadku wprost pisze się o zajęciu części terytorium – Autonomicznej Republice Krymu (ARK) i wydzielonym mieście Sewastopolu – agresji wojskowej we wschodnich regionach oraz rewizjonizmie geopolitycznym, który usiłuje doprowadzić do zakwestionowania granic powstałych po II wojnie światowej i zmiany normatywnych podstaw bezpieczeństwa [2].

Przedłożona strategia odwołuje się przede wszystkim do wewnętrznego porządku prawnego oraz zapowiada realizację do 2020 roku szeroko zakrojonych projektów modernizacji resortów siłowych w celu zapewnienia bezpieczeństwa zewnętrznego, jak i wypełnienia określonych standardów UE, wyrażonych w

ratyfikowanej umowie stowarzyszeniowej z 16.09.2014 roku nr 1678-VII oraz dekrete nr 5 Ukraina 2020, podpisanym przez prezydenta 05.01.2015 roku. Dokument identyfikuje dwa główne cele bezpieczeństwa:

1. Minimalizowanie zagrożeń dla suwerenności narodowej oraz stworzenie warunków niezbędnych dla odtworzenia jedności terytorialnej kraju w granicach sprzed EuroMajdanu tak, aby Ukraina pozostała „suwerennym, niezależnym, demokratycznym państwem opartym na zasadach prawa i sprawiedliwości społecznej”;

2. Wzmocnienia praw i wolności człowieka tak, aby zapewnić nową jakość w rozwoju ekonomicznym, społecznym i humanitarnym kraju. Głównym celem (i dalekosiężnym celem) wspomnianych założeń jest przygotowanie Ukrainy do integracji ze strukturami zachodnimi – głównie UE, a następnie NATO [3].

Wspomniane założenia wpisują się w program reform zaproponowanych przez prezydenta P. Poroszenkę w deklaracji Strategia 2020 a ich zasadniczym celem jest redefiniowanie (stabilizowanie) pozycji międzynarodowej Ukrainy w globalnym układzie sił [4]. Tym niemniej Ukraina, w perspektywie krótkookresowej, tak identyfikuje zagrożenia dla swego bezpieczeństwa narodowego:

1. Agresję ze strony Federacji Rosyjskiej, której zasadniczymi przesłankami pozostaje osłabienie gospodarki krajowej, destabilizacja społeczna i polityczna w celu dalszej dezintegracji terytorialnej kraju. „Doktryna” identyfikuje w sposób jednoznaczny przejawy wspomnianego interwencjonizmu: a) udział regularnych wojsk, b) wysyłanie doradców, instruktorów i najemników, c) działania wywrotowe i sabotaż, d) podżeganie do nienawiści konfesyjnej, społecznej i politycznej, e) wspieranie separatyzmu i terroryzmu, f) udzielanie pomocy wojskowej dla formacji paramilitarnych „czasowo okupujących regiony doniecki i ługański”, g) tymczasowe zajęcie ARK i Sewastopola oraz inne działania zmierzające do destabilizacji

regionu Międzymorza, głównie za pomocą szantażu militarnego Ukrainy (gromadzenie wojsk na granicach, wprowadzenie broni jądrowej na półwysep krymski), monopolizację dostaw surowców strategicznych, presję ekonomiczną, prowadzenie wojny psychologicznej, dyskryminację języka i kultury ukraińskiej, fałszowanie historii i tworzenie alternatywnej (nierzeczywistej) wizji świata w propagandzie;

2. Nieefektywność systemu bezpieczeństwa narodowego i obrony, szczególnie zaś w sferze zarządzania, instytucjonalizacji, profesjonalizacji resortów siłowych i ich zabezpieczenia, które sprawiają, że państwo nie potrafi uporać się z nielegalnymi grupami zbrojnymi (czytaj: separatystami) oraz wzrostem zorganizowanej przestępczości;

3. Korupcję i nieefektywną kleptokrację, która prowadzi do niskiej efektywności instytucji państwa oraz podważa zaufanie do jego organów ze strony obywateli;

4. Kryzys ekonomiczny, wyczerpywanie się zasobów finansowych kraju oraz degradację systemu społecznego powstałe wskutek istnienia i funkcjonowania republiki oligarchicznej, polityki nadmiernego deficytu, migracji, zmniejszeniu majątku narodowego oraz utraty części rynków zbytu wskutek agresji rosyjskiej;

5. Niewystarczającą dywersyfikację sektora energetycznego oraz zakłócenie mechanizmów rynkowych w tej dziedzinie oraz jego kryminalizację;

6. Wojnę propagandową przy zupełnym braku istnienia kompleksowej polityki informacyjnej i słabości kultury medialnej;

7. Penetrację cybernetyczną instytucji państwowych, podatność infrastruktury krytycznej na ataki hakerskie oraz niewystarczającą ochronę zasobów informatycznych kraju;

8. Niewystarczającą ochroną starcząca ochrona obiektów

publicznych przed ataki terrorystycznymi i sabotażem oraz nieskuteczne zarządzanie służbą ochrony zdrowia;

9. Zły stan ochrony środowiska naturalnego, ze szczególnym uwzględnieniem następstw katastrofy w Czarnobylu, nieefektywnego recyklingu odpadów i monitoringu [5].

Wydaje się, że powyższe uwarunkowania są zdiagnozowane dość trafnie, co nie powinno budzić większych kontrowersji. Tym niemniej od razu widać eksponowanie zagrożenia ze strony Rosji, co musi budzić irytację nie tylko w Moskwie, lecz i szeregu stolic europejskich (głównie w Paryżu czy Berlinie). Można także odnieść wrażenie, że strona ukraińska celowo stosuje hiperbolizację, aby tym samym usprawiedliwić niską efektywność i skuteczność własnych struktur państwowych. W tej sytuacji równie ważne jest określenie podstawowych parytetów bezpieczeństwa Ukrainy. Wspomniany dokument ujmuje je w następujący sposób:

1. Przywrócenie integralności terytorialnej i instytucji demokratycznych na obszarze całego kraju w granicach uznawanych przez społeczność międzynarodową za pomocą określonych środków prawnych, dyplomatycznych, politycznych i wojskowych. W tej mierze szczególnie istotny wydaje się program modernizacji sił zbrojnych, reforma służb specjalnych i dyplomacji oraz sprawiedliwości;

2. Podniesienie efektywności resortów siłowych poprzez stworzenie odpowiednich ram normatywnych, instytucjonalnych, reformę systemu zarządzania kryzysowego, propagowanie odpowiednich wartości w edukacji zgodnych ze standardami NATO;

3. Zwiększenie możliwości obronnych w przypadku agresji poprzez kompleksową reformę sił zbrojnych, podniesienie ich interoperacyjności i unowocześnienie procesu szkolenia kadr i mobilizacji oraz modernizację techniczną. W tym przypadku przewiduje się wprost dostosowanie do formalnych wymagań Paktu Północnoatlantyckiego i potencjalnego członkostwa w Sojuszu w

bliżej nieokreślonym czasie;

4. Reformę służb informacyjnych, wywiadu i kontrwywiadu zgodnie z nowoczesnymi wymogami bezpieczeństwa, dotyczącymi ochrony instytucji państwa oraz zabezpieczenia przed zagrożeniami teleinformatycznymi, terroryzmem, ekstremizmem i separatyzmem. Na obszarze tym „doktryna” przewiduje depolityzację służb oraz rozciągnięcie cywilnej (parlamentarnej) kontroli, zgodnej ze standardami zachodnimi i ustawodawstwem wewnętrznym;

5. Reforma i profesjonalizacja służb fiskalnych oraz powołanie biura antykorupcyjnego, których podstawowym priorytetem jest wprowadzenie zasad transparentności życia politycznego, społecznego i gospodarczego w przestrzeni publicznej oraz decentralizacji instytucji państwowych i jednostek budżetowych;

6. Integracja z Unią Europejską, rozumiana jako długofalowy cel rozwoju i modernizacji kraju;

7. Strategiczne partnerstwo z Paktem Północnoatlantyckim, zgodne z deklaracjami z 09.07.1997 roku i 21.08.2009 roku. Wspomniany punkt zakłada modernizację systemu militarnego w myśl zasad obowiązujących członków Sojuszu oraz współpracę w dziedzinie bezpieczeństwa międzynarodowego i misji pokojowych. Jako zasadniczy cel rozwoju kooperacji wojskowej formułuje także postulat członkostwa w perspektywie długookresowej, przy zastrzeżeniu, że jego podstawowym celem jest zapewnienie niezależności i integralności terytorialnej kraju;

8. Zapewnienie podmiotowości w polityce międzynarodowej na poziomie globalnym, kontynentalnym i regionalnym poprzez rozwój partnerstwa strategicznego ze Stanami Zjednoczonymi, przebudowę systemu bezpieczeństwa w Europie Środkowej i Wschodniej oraz instytucjonalizację stosunków międzynarodowych w ramach OBWE i Rady Europy;

9. Zabezpieczenie suwerenności ekonomicznej w drodze

deoligarchizacji, demonopolizacji i transparentności procesów decyzyjnych;

10. Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego w wyniku wprowadzenia mechanizmów wolnorynkowych, liberalizacji zasad handlu i tranzytu oraz dywersyfikacji kierunków dostaw;

11. Zapewnienie bezpieczeństwa informacyjnego w celu zapewnienia jedności narodowej i wzmocnienia autorytetu władzy państwowej;

12. Zabezpieczenie państwa przed cyberterroryzmem zgodnie ze standardami międzynarodowymi, głównie ze strony Rosji;

13. Odpowiednią ochronę infrastruktury krytycznej kraju, ze szczególnym uwzględnieniem energetyki i sieci transportowej;

14. Wzmocnienie wysiłków na rzecz ochrony środowiska naturalnego i propagowanie postawy proekologicznej wśród społeczeństwa [6].

Przedstawione tu dezyderaty mają głównie charakter deklaracyjny, co nie powinno raczej dziwić, z uwagi na intencjonalną treść całego dokumentu. Z drugiej zaś strony propagują jednoznaczną narrację o charakterze prozachodnim i antyrosyjskim. Także same zasady wykazują duże prawdopodobieństwo do tez programowych ówczesnego prezydenta Gruzji po wojnie w sierpniu 2008 roku. Końcowe założenia przedstawionej tu deklaracji pokazują ponadto, że autonomiczną częścią nowej koncepcji bezpieczeństwa narodowego i obrony będzie dalszy rozwój systemu normatywnego obejmujący kolejno: bezpieczeństwo militarne, doktrynę wojenną, strategię cyberbezpieczeństwa oraz inne dokumenty dotyczące problematyki sektorowej.

Jest również ważne, że dokument zapowiada finansowanie resortów siłowych na poziomie 5% PKB, co w warunkach europejskich jest ewenementem na skalę kontynentalną, zaś z drugiej strony jest to niewątpliwie wynik określonych

zapóźnień w wieloletnich planach rozwoju i modernizacji wspomnianego sektora [7]. Poziom wydatków obronnych można także tłumaczyć „pełzającą” wojną noworosyjską, lecz powstaje w tym miejscu zasadnicze pytanie, czy gospodarka Ukrainy – w sytuacji zapaści finansowej i społecznej – jest w stanie konsekwentnie finansować tak ambitne zamierzenia?

W zasadzie tak postawione zagadnienie miałoby w dużej mierze charakter „retoryczny”, gdyby nie fakt, że przemysł zbrojeniowy może się stać pewnego rodzaju „kołem zamachowym” całej gospodarki wspomnianego państwa [8]. Tym niemniej, bez czynnego zaangażowania świata zachodniego, tego rodzaju enuncjacje można z powodzeniem zaliczyć do sfery political fiction.

Choć wspomniana „doktryna” ma charakter ramowy, to jednak wyznacza determinanty rozwoju kraju oraz formułuje dalekosiężne cele polistrategiczne Ukrainy. Odnosząc to do współczesnej (de)konjunktury geopolitycznej trzeba jednak przyznać, iż znajdują się one poza jej aktualnymi możliwościami i niewątpliwie napotkają duży opór w środowisku międzynarodowym, głównie zaś ze strony Niemiec i Francji – nie wspominając oczywiście o Rosji. Dlatego także, najważniejszym zadaniem, przed jakim stoją władze państwowe w Kijowie, wydaje się nie tyle eksponowanie projektów integracyjnych, czy też rekonfiguracji kierunków polityki zagranicznej, co umocnienie podstaw własnej niepodległości, kosztem paradygmatu „państwa uzależnionego”.

Autorstwo: dr Robert Potocki

Źródło: [Geopolityka.pl](http://geopolityka.pl)

PRZYPISY

[1] President approved Strategy of National Security of Ukraine, <http://www.president.gov.ua/en/news/32940.html>.

[2] Указ президента України no. 287/2015 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року

„Про Стратегію національної безпеки України”,
<http://www.president.gov.ua/documents/19521.html>.

[3] Ibidem, część 1–2.

[4] Пріоритетні реформи, <http://reforms.in.ua/>.

[5] Указ президента України, loco citato, część 3.

[6] Ibidem, część 4.

[7] Ibidem, część 5.

[8] Adam Lelonek, Ukraiński przemysł zbrojeniowy: as w rękawie Kijowa?,
http://www.defence24.pl/analiza_ukrainski-przemysl-zbrojeniowy-as-w-rekawie-kijowa.